

Evaluatie
Buurtpreventie
Bloemenbuurt

Amsterdam, november 1990
Bureau Criminaliteitspreventie
Agnes van Burik
Pauline de Savornin Lohman

Inhoudsopgave

	pag.
1 Voorgeschiedenis	1
1.1 Een schets van de problematiek in de Bloemenbuurt	1
1.2 De aanloop tot het buurtpreventieproject	2
2 Beschrijving van het evaluatie-onderzoek	3
2.1 Opzet en bronnen	3
2.2 De effectevaluatie	4
2.3 De procesevaluatie	4
2.4 Inhoud van het rapport	5
3 Beschrijving buurtpreventieproject	6
3.1 De organisatiestructuur	6
3.2 De algemene onderdelen van het project	8
3.3 Specifieke kenmerken van het buurtpreventieproject Bloemenbuurt	9
3.4 De belangrijkste ontwikkelingen binnen het project	10
4 De uitvoering van het project	13
4.1 Inleiding	13
4.2 Betrokkenheid van bewoners	13
4.3 De straatcontactpersonen	14
4.4 De typische buurtpreventieproject-onderdelen	14
4.5 Het melden van verdachte situaties en klachten	15
4.6 Aanpak drugsproblematiek	16
4.7 De uitvoering van het maatregelenplan	17
5 Het oordeel van betrokkenen over het effect van het project	22
6 In hoeverre zijn doelstellingen gerealiseerd	26
6.1 De vraagstellingen	26
6.2 De sociopreventieve en technopreventieve onderdelen	26
6.3 In hoeverre zijn de algemene doelstellingen bereikt?	29
7 Conclusies	32

1 Voorgeschiedenis

1.1 Een schets van de problematiek in de Bloemenbuurt

De Bloemenbuurt vormt onderdeel van de Oosterparkwijk, een stadswijk van Groningen. Van oudsher is het een echte volkswijk met het karakter van een dorp in de stad. Het dorpskarakter is nog terug te vinden in de bouwstijl, naast rijtjeshuizen meestal met voortuintjes, hofjes en veel groen staan er ook echte boerderijtjes.

Het gebied waar het buurtpreventieproject zich concentreert omvat ruim 500 huurwoningen met circa 1.000 bewoners (per 1 januari 1988). Het gaat om de volgende straten:

- Azaleapad, Begoniastraat, Goudsbloemstraat, Graspad, Heesterlaan, Heesterpoort, Jasmijnpad, Lindenhof, Lindenlaan, Meidoornpad, Stokroosplein, Wingerdhoek en Zonnebloemstraat.

Circa 10 jaar geleden is gestart met een ingrijpende renovatie van de huizen in de Oosterparkwijk. Dit heeft een verandering van samenstelling van de bevolking in gang gezet. Buurtbewoners die tijdelijk ergens anders woonden, zijn vaak doorgestroomd naar andere wijken. Oudere wijkbewoners bleven achter, veel alleenstaanden kwamen in de wijk. Het feit dat de huur van de woningen relatief laag is heeft er toe geleid dat de buurt een concentratiegebied werd van probleemgevallen. Door deze verzwakking van de sociale structuur nam het onderlinge sociale contact en daarmee de onderlinge sociale controle sterk af. Het onderhoud van de buurt door bewoners enerzijds en gemeente anderzijds stagneerde. De problematiek in de wijk escaleerde toen er in een latere fase (voorjaar 1989) ook drugdealers en druggebruikers gehuisvest werden.

De resultaten van de enquête - die voor de start van het buurtpreventieproject (voorjaar 1988) werd gehouden onder bewoners van de Bloemenbuurt - geven een illustratie van de problemen in de deze buurt.

- 54% van de ondervraagde bewoners¹ vindt onvoldoende onderhoud van groenvoorzieningen **duidelijk** een probleem;
- 46% van de ondervraagde bewoners vindt de vervuiling van de buurt **duidelijk** een probleem;
- 45% van de ondervraagde bewoners vindt inbraak in woningen **duidelijk** een probleem.

In het najaar 1986 kwamen de eerste signalen binnen bij het opbouwwerk over een toename van het aantal inbraken in de Oosterparkwijk. Het blijkt geen probleem van voorbijgaande aard te zijn. De stijging van het aantal inbraken in de wijk gaat samen met een toename van het gevoel van onveiligheid onder de bewoners. Tegelijkertijd neemt de frustratie toe omdat er zo weinig tegen te doen lijkt. De eerder genoemde bewonersenquête geeft de ernst van de situatie goed weer:

- bij 32% van de ondervraagde bewoners heeft ooit een inbraak (of poging daartoe) plaatsgevonden;

¹ 53% van de huishoudens in de Bloemenbuurt heeft de enquête ingevuld.

- 30% van de bewoners is - als er niemand thuis is - erg bang om slachtoffer te worden van een inbraak;
- 21% van de bewoners is als - men zelf thuis is - erg bang om slachtoffer te worden van een inbraak of insluiping.

1.2 De aanloop tot het buurtpreventieproject

Vanaf begin 1987 heeft het opbouwwerk in de Oosterparkwijk initiatieven ondernomen om de omvang en de aard van de criminaliteit en de sociale onveiligheid in beeld te krijgen. Er wordt gestart met een eerste lijn-werkgroep 'Onveiligheid en overlast' waarin instellingen in de wijk zoals ouderenwerk, raadsliedenwerk en politie vertegenwoordigd zijn. Ook de Vereniging Wijkopbouw Oosterparkwijk (VWOO) - die de verschillende bewonersorganisaties in de wijk verenigt - heeft hierin zitting. Deze werkgroep houdt zich onder andere bezig met inventarisatie van de onveiligheidsbeleving in de wijk. Een belangrijke aan de gedachtenvorming over sociale onveiligheid in de Oosterparkwijk werd geleverd door de brochure 'doffe glans over pronkjewail', gebaseerd op een onderzoek van Hannie Polak, uitgevoerd in opdracht van de Vereniging Wijkopbouw Oosterparkwijk en de Werkgroep Onveiligheid en overlast. In deze brochure worden zogenaamde enge plekken in de Oosterparkwijk uitgebreid in kaart gebracht.

In mei 1987 vinden gesprekken plaats tussen opbouwwerkers, vertegenwoordigers van de VWOO en de coördinator Bestuurlijke Preventie van de gemeente Groningen over het opzetten van een buurtpreventieproject. Omdat de Oosterparkwijk als geheel te groot is voor een buurtpreventieproject wordt gekozen voor de Bloemenbuurt. De concentratie van problemen is hier het grootst en er bestaat van oudsher een duidelijk sociale structuur die zeker niet geheel verdwenen is. Bovendien wonen er geen etnische minderheden waardoor de problematiek die de aanwezigheid van deze groeperingen met zich meebrengt ontbreekt.

In mei 1988 wordt de subsidie-aanvraag, ingediend door de gemeente Groningen bij de landelijke Stuurgroep Bestuurlijke Preventie Criminaliteit (SBPC), gehonoreerd. Deze subsidie - een bedrag van f 134.000,- voor twee jaar, voornamelijk bedoeld voor salariskosten van een aan te stellen project-coördinator - wordt mede toegekend omdat het project tevens het beheer van woning en woonomgeving tot aandachtspunt heeft.

In juli 1988 gaat het project uiteindelijk definitief van start.

De SBPC stelde als voorwaarde bij de subsidieverstrekking dat het project geëvalueerd diende te worden. De procesevaluatie, waarvan het onderhavige rapport de eindrapportage vormt, is uitgevoerd door Bureau Criminaliteitspreventie te Amsterdam. De effectevaluatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van een begeleidingscommissie (van projectcoördinator, vertegenwoordiger Dienst Ruimtelijke Ordening en coördinator Bestuurlijke Preventie Gemeente Groningen). Hierover wordt apart gerapporteerd.

2 Beschrijving van het evaluatie-onderzoek

2.1 Opzet en bronnen

De evaluatie van het buurtpreventieproject valt in twee onderdelen uiteen: een effectevaluatie en een procesevaluatie.

Via de **effectevaluatie** wordt nagegaan of het project aan de beoogde doelstellingen heeft beantwoord. In het werkplan worden **de doelen van het project** als volgt geformuleerd:

- 1 Het verhogen van de gevoelens van sociale veiligheid bij de bewoners in de buurt.
- 2 Het bestrijden en terugdringen van de criminaliteit in de buurt.

De **procesevaluatie** heeft twee functies.

- In de eerste plaats wordt nagegaan op welke wijze de verschillende afzonderlijke maatregelen werden uitgevoerd en hoe deze maatregelen verlopen.
- In de tweede plaats wordt (voor zover mogelijk) nagegaan of de afzonderlijke maatregelen bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen van het project.

Onderzoeksbronnen

Ten behoeve van de evaluatie is langs verschillende wegen informatie verzameld.

1 Een algemene bewonersenquête

Voor de start van het project (juni 1988) werd een huis-aan-huisenquête gehouden onder alle bewoners van de Bloemenbuurt². In september 1990 is deze enquête nogmaals afgenomen.

2 Interviews met deskundigen en met bewoners

De subsidiegever (de Stuurgroep Bestuurlijke Preventie) stelde als voorwaarde dat de evaluatiegegevens per 1 januari 1990 beschikbaar zouden zijn. Daarom werden interviewrondes gepland met uitvoerenden en bewoners in het najaar van 1989 en dus halverwege het twee jaar lopende project. Overeenkomstig deze planning werden in oktober 1989 12 interviews gehouden met uitvoerenden. Toen duidelijk werd dat het project tot dan toe nauwelijks concrete resultaten had opgeleverd voor de buurtbewoners, is na overleg met de subsidiegever alsnog besloten om de interviews met bewoners uit te stellen. Deze tweede interviewronde is zodoende in september 1990 gehouden.

3 Een logboek

De coördinator van het project heeft verslag gedaan van het concrete verloop met het (wekelijks) bijhouden van een logboek.

4 Notulen van vergaderingen, werkplannen, evaluatieverslagen

De belangrijkste schriftelijke informatie betreft:

- een tweetal beschrijvingen van het project (Project Buurtpreventie Oosterparkwijk, oktober 1987-oktober 1989, en Buurtpreventie Oosterparkwijk Werkplan - 1e fase);

² Publikatie Buurtpreventie Oosterparkwijk 1988. Stichting Delta, Groningen, juni 1988.

- een drietal evaluatieverslagen (Buurtpreventie Bloemenbuurt, tussentijds verslag, november 1988; Buurtpreventie in de Oosterparkwijk in Groningen, Koeneman en Speekenbrink, in opdracht van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn; Buurtpreventie Bloemenbuurt (een evaluatieverslag van de projectleider, voorjaar 1990)).

5 Politiegegevens

Over de periode 1986-1990 zijn aangiftecijfers beschikbaar, vanuit de Bloemenbuurt over de delicten 'inbraak in woningen' en 'diefstal uit auto's'.

2.2 De effectevaluatie

Binnen de effectevaluatie wordt nagegaan in hoeverre de beoogde doelstellingen zijn gerealiseerd. Hiervoor worden twee onderzoeksbronnen gebruikt: de huis-aan-huis enquêtes en de politiecijfers.

In de huis-aan-huis enquêtes zijn (onder andere) gegevens verzameld die betrekking hebben op de gevoelens van onveiligheid, het slachtofferschap van feitelijke criminaliteit en de knelpunten ten aanzien van leefbaarheid. Door de resultaten van beide enquêtes met elkaar te vergelijken kan worden vastgesteld in hoeverre de projectdoelstellingen zijn bereikt.

De effectevaluatie kent nog een tweede, meer beperkt, onderdeel. Door presentatie van (beperkte) politiegegevens over de jaren 1986 tot en met augustus 1990 zal getracht worden na te gaan in hoeverre er sprake is van een afname van geregistreeerde criminaliteit in de Bloemenbuurt sinds de start van het project.

2.3 De procesevaluatie

Bij de procesevaluatie is aandacht geschonken aan punten als:

- in hoeverre zijn geplande maatregelen uitgevoerd en welke knelpunten deden zich voor bij de uitvoering;
- hoe verloopt de terugkoppeling van de in de projectcommissie zitting hebbende contactpersonen naar de eigen organisatie;
- welke rol spelen bewoners bij de uitvoering van de maatregelen? In welke mate hebben bewoners een actieve bijdrage kunnen en willen leveren?

Binnen de procesevaluatie werd gebruik gemaakt van de beschikbare schriftelijke informatie (logboek, notulen, werkplannen, evaluatieverslagen) en van het materiaal dat verkregen werd uit de interviewrondes, gehouden met bewoners en uitvoerenden.

Aan het einde van de officiële projectduur³ (september 1990) zijn 13 bewoners geïnterviewd, die op enigerlei wijze actief betrokken zijn geraakt bij het project. Het gaat om de straatcontactpersonen (zie paragraaf 3.1) en om bewoners die hetzij incidenteel aan een actie hebben meegedaan, hetzij geregeld een bewonersavond bezoeken.

Tijdens de interviewronde met betrokken instanties (oktober 1989) werden 12 interviews gehouden. De geïnterviewden zijn afkomstig uit de volgende organisaties:

³ Inmiddels is het project met een half jaar verlengd, tot januari 1990.

- gemeente Groningen (Dienst Ruimtelijke Ordening, coördinator Bestuurlijke Preventie, burgemeester);
- gemeentepolitie (wijkteam Oost);
- woningbouwvereniging Groningen;
- VWOO;
- stichting Delta (voorzitter projectcommissie en projectcoördinator).

Bovengenoemde informatiebronnen geven in combinatie inzicht in het verloop van het project, waarbij de optiek van alle betrokkenen tot uiting komt. Een beperking van de procesevaluatie is gelegen in het feit dat deze niet als maatgevend voor de gehele buurt kan gelden. De rapportage van de enquêtes onder alle bewoners (voor- en nameting) die wordt verzorgd door de coördinator Bestuurlijke Preventie van de gemeente Groningen, vormt dan ook een belangrijke aanvulling op het onderhavige rapport.

2.4 Inhoud van het rapport

Dit rapport bevat naast de procesevaluatie ook een beperkt onderdeel van de effectevaluatie. In paragraaf 6.3 worden politiecijfers van aangiften over de afgelopen vier jaar gepresenteerd.

In hoofdstuk 3 wordt een beschrijving gegeven van de organisatiestructuur en de kenmerken van het project. Ook het chronologisch verloop van het project wordt hier beschreven.

In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de uitvoering van het project.

Hoofdstuk 5 geeft een impressie van de ervaring van de diverse betrokkenen met het project.

In hoofdstuk 6 komt de vraag aan de orde in hoeverre de hoofdlijnen en de algemene doelstellingen zijn gerealiseerd.

In hoofdstuk 7 worden enkele conclusies getrokken.

3 Beschrijving buurtpreventieproject

3.1 De organisatiestructuur

Reeds in de voorfase van het buurtpreventieproject was duidelijk dat de doelstelling van het buurtpreventieproject (het vergroten van sociale veiligheid en het tegengaan van de criminaliteit) ruim wordt opgevat door de initiatiefnemers. In het tussentijds verslag - vier maanden na de officiële start van het project (november 1988) - wordt dit expliciet geformuleerd: "Het buurtpreventieproject is een project waarbij de sociale leefbaarheid voorop staat en daar maakt de criminaliteitsbestrijding onderdeel van uit".

Voor de projectorganisatie betekende dit dat het van groot belang was dat het project een breed draagvlak zou hebben.

De organisatiestructuur van het project ziet er als volgt uit.

- Stichting Delta - een stedelijke instelling voor opbouwwerk - voert het buurtpreventieproject uit en heeft in die hoedanigheid de coördinator van het project aangesteld.
- Een projectcommissie waarin alle betrokken instellingen zijn vertegenwoordigd, fungeert als beleids- en samenwerkingsgroep voor de participanten en de coördinator. Het secretariaat en voorzitterschap wordt vervuld door een vertegenwoordiger van Stichting Delta.

De projectcommissie bestaat, naast Stichting Delta, uit:

- de coördinator Bestuurlijke Preventie gemeente Groningen;
- de Dienst Ruimtelijke Ordening van de gemeente Groningen;
- woningbouwvereniging 'Groningen' afdeling bewonerszaken en afdeling technische dienst;
- het wijkteam Oost (Lavendelweg) van de gemeentepolitie;
- de Vereniging Wijkopbouw Oosterparkwijk;
- twee vertegenwoordigers van de groep straatcontactpersonen;
- de coördinator van het buurtpreventieproject;
- het Buro Voorkoming Misdrijven, gemeentepolitie Groningen.

De **taken** van de projectcommissie zijn als volgt omschreven⁴:

- "Beleidsbewaking van het buurtpreventieproject;
- de samenhang van de te nemen maatregelen om de doelen te bereiken, beleidsmatig en in concrete activiteiten ondersteunen;
- het bediscussiëren van nieuwe ontwikkelingen en/of initiatieven die door de coördinator en/of een van de participanten wordt ingebracht.

De projectcommissie komt in principe eens in de acht weken bij elkaar, echter bij onverwachte calamiteiten zo spoedig mogelijk."

De coördinator Bestuurlijke Preventie omschrijft de samenwerkingsvorm binnen de projectcommissie als een georkestreerd aanpak waarbij de coördinator van het project te beschouwen is als dirigent.

Van belang voor de ontwikkeling van het project is het gegeven dat de participanten bij de start van het project een inspanningsverplichting hebben

⁴ Zie: Buurtpreventie Oosterparkwijk, Werkplan eerste fase, juli 1988.

afgesproken. "Deze - morele - verplichting was bedoeld om alle partijen oplossingen te laten uitvoeren en daar ook geldmiddelen voor te reserveren"⁵. Een kenmerk van buurtpreventie in het algemeen is dat het gedragen en actief uitgevoerd wordt door de buurtbewoners zelf. Ook in de opzet van het project in de Bloemenbuurt nemen de bewoners een centrale plaats in. Ten aanzien van de participatie van bewoners is een tweetal zaken vermeldenswaard: de bewonersorganisatie en de straatcontactpersonen.

De Vereniging Wijkopbouw Oosterparkwijk (VWOO)

De Oosterparkwijk als geheel, wordt gekenmerkt door een sterke bewonersorganisatie. Er zijn meerdere bewonersorganisaties actief op verschillende terreinen (stadsvernieuwing, sociaal cultureel terrein of het onderwijsvoor-rangsbeleid (ouderraden)). Deze verschillende organisaties zijn verenigd in de Vereniging Wijkopbouw Oosterparkwijk (VWOO).

De deelname van de VWOO aan het project is vorm gegeven via participatie van een vertegenwoordiger in de projectcommissie.

De Bloemenbuurt zelf kent echter maar één bewonersorganisatie: de bewonerscommissie Lindenhofplein (in het kader van de renovatie van de boerderijtjes aldaar). Deze organisatie is benaderd voor actieve deelname aan het buurtpreventieproject. Dit heeft ertoe geleid dat de voorzitter en de secretaris van de bewonerscommissie Lindenhofplein straatcontactpersoon werden binnen het buurtpreventieproject.

De straatcontactpersonen

Het werken met straatcontactpersonen vormt ook een van de landelijk ontwikkelde richtlijnen voor buurtpreventie. Daarom werd ook voor de Bloemenbuurt het idee geopperd om straatcontactpersonen aan te stellen. "Een groep straatcontactpersonen zou de directe betrokkenheid van bewoners uit de Bloemenbuurt bij het project verhogen; zij konden als vertrouwenspersoon functioneren, signalen uit de buurt verzamelen en verkregen informatie rechtstreeks of via de projectcoördinator naar de geëigende kaders doorspelen"⁶.

De werving van straatcontactpersonen is informeel verlopen. Een enkeling bood zichzelf aan, anderen werden door de coördinator benaderd voor deze functie. Er zijn van te voren geen voorwaarden ontwikkeld waaraan een contactpersoon zou moeten voldoen. De groep contactpersonen bestond eerst uit zes en later uit vijf personen (drie mannen en twee vrouwen).

Zij vergaderen eens per drie weken samen met een van de twee contactpersonen van politie en onder voorzitterschap van de projectcoördinator. Eén van de straatcontactpersonen fungeert als voorzitter tijdens de voorlichtingsavonden die gehouden worden voor de bewoners van de Bloemenbuurt.

⁵ Zie: Notitie Buurtpreventie Bloemenbuurt, voorjaar 1990.

⁶ Zie: Notitie Buurtpreventie Bloemenbuurt, voorjaar 1990.

3.2 De algemene onderdelen van het project

Op basis van de schriftelijke informatie blijkt dat de algemene doelstelling van het project in een aantal hoofdlijnen wordt vertaald.

- 1 Aandacht voor en desgewenst verandering in woningtoewijzing als onderdeel van een buurtgericht woningbeheer door de Woningbouwvereniging.
- 2 Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij het beheer van woning en woonomgeving.
- 3 Het bewerkstelligen van een intensiever toezicht op de buurt zowel door het wijkteam van politie (intensievere surveillance) als door bewoners via:
 - het melden van verdachte situaties;
 - het verbeteren van toezicht door burens;
 - het merken van de eigen spullen;
 - het plakken van de sticker 'buurtpreventie';

Naast deze zogenaamde **sociopreventieve** maatregelen wordt ook een **technopreventief** onderdeel onderscheiden:

- 4 Het stimuleren en treffen van technopreventieve maatregelen aan de woningen.

Bovendien wordt op basis van de huis-aan-huis enquête (juni 1988) de aanbeveling gedaan om de volgende problemen centrale aandacht te geven:

- 5 Vervuiling, onderhoud groenvoorzieningen, brandgangbeveiliging, te snel en tegen het éénrichtingsverkeer in rijdende auto's en inbraak.

Wanneer men het geheel van sociopreventieve onderdelen overziet dan krijgt men de indruk dat deze plannen weliswaar weinig geld hoeven te kosten maar wel vragen om een ingrijpende mentaliteitsverandering zowel bij bewoners als bij de woningbouwvereniging. Wat de laatste betreft: selectieve woningtoewijzing is niet alleen een onderwerp vol voetangels en klemmen (immers iedereen moet toch ergens kunnen wonen) maar het vraagt ook van een woningbouwvereniging een verandering in denken namelijk dat overlast niet langer primair gezien wordt als een probleem van de openbare orde.

Wat de bewoners betreft: in de interviews die met de 'autochtone' bewoners werden gehouden komt steeds naar boven hoe anders het vroeger was.

Iedereen kende elkaar en er was sprake van onderlinge sociale controle.

In feite appelleert het buurtpreventieproject aan een verandering in diezelfde richting die weer in gang gezet zou moeten worden. Maar men dient zich daarbij wel te realiseren dat er sprake is van een sterk gewijzigde bewonerssamenstelling. Niet alleen is er sprake van een cumulatie van sociaal zwakkeren (gezien de lage huren) maar ook de grootte van de huizen leent zich niet langer voor het plaatsen van gezinnen. Dit betekent dat ook op langere termijn de instroom van alleenstaanden zal doorgaan en daarmee een definitief veranderde samenstelling van de bevolking.

Op basis van deze overwegingen komen we tot de conclusie dat in een periode van twee jaar hoogstens verwacht wordt dat een eerste aanzet tot verandering is gegeven.

3.3 Specifieke kenmerken van het buurtpreventieproject Bloemenbuurt

In 1988 verscheen het rapport 'Buurtpreventie in Nederland van het Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven (LBVM) waarin lering werd getrokken uit projecten uitgevoerd in uiteenlopende typen buurten. Er wordt een aantal conclusies getrokken wat betreft buurtkenmerken met speciale relevantie voor het Bloemenbuurtproject.

- Buurtpreventie gedijt het best in de betere buurten, in problematische buurten blijkt het daarentegen moeilijk van de grond te krijgen:
 - . hoe meer koopwoningen des te gemakkelijker zal een project van de grond komen;
 - . hoe meer ouders in de buurt zelf wonen des te lastiger het wordt om een project op te starten;
 - . buurten met relatief veel gezinnen (met kinderen) lenen zich beter voor buurtpreventie dan buurten met relatief veel (jonge) alleenstaanden en tweeverdieners.

Op het eerste gezicht lijkt het dus een moeilijke klus om in de Bloemenbuurt een buurtpreventieproject van de grond te krijgen. Het betreft hier namelijk een buurt met 100% corporatief woningbezit en ouders van vandalisme en woning/auto-inbraak (jongeren en drugdealers/gebruikers) die voor een belangrijk deel in de buurt zelf wonen. Verder zijn ouders en jongeren/alleenstaanden oververtegenwoordigd in de buurt.

Bovendien worden in de bovengenoemde rapportage vraagtekens geplaatst bij de idee om in buurten met een breed scala aan problemen buurtpreventieprojecten op te starten waarbij naast het verminderen van de criminaliteit, het verbeteren van de leefbaarheid een van de hoofddoelstellingen is. Bij het project in de Bloemenbuurt is dit zoals eerder vermeld wel het geval.

Het buurtpreventieproject in de Bloemenbuurt wijkt echter in enkele essentiële opzichten af van andere buurtpreventieprojecten in Nederland.

- 1 De 'trekkersrol' wordt vervuld door een betaalde coördinator (op half-time basis) die aangehaakt is bij het opbouwwerk.
- 2 Het project wordt niet alleen gedragen door Politie, Gemeente en (in mindere mate) Openbaar Ministerie. Ook de betrokkenheid van de woningbouwvereniging is vanaf het begin af aan benadrukt geweest. Dit betekent dat zaken als beveiliging van woningen en toewijzing van woningen in principe aan te pakken zijn.
- 3 In het project speelt het opbouwwerk een belangrijke ondersteunende rol. In het ontwerp 'buurtpreventieproject Oosterparkwijk november 1987 - november 1989' wordt de rol van het opbouwwerk als volgt geformuleerd. "De kleinschalige opzet van het project vereist een inzet van het opbouwwerk op buurtniveau waarbij de nadruk ligt op vrijwilligerswerving, vrijwilligersondersteuning en ondersteuning van bewonersorganisatie. De Stichting Delta moet bereid en in staat zijn het opbouwwerk op deze wijze in te zetten."
- 4 In Groningen is sprake van regionalisatie van stedelijk beheer. Dit betekent in concreto dat er voor de 'regio' waarin de Oosterparkwijk is gelegen een projectgroep bestaat waarin het Energiebedrijf, de Milieudienst (afdeling veegdienst) en de Dienst Ruimtelijke Ordening (afdeling bestrating en plantsoenen) vertegenwoordigers hebben. Deze regio is weer onderverdeeld in drie subregio's. Een van die subregio's is de Oosterparkwijk met een stukje oostelijke binnenstad. Voor deze subregio is vanuit de projectgroep een **regioteam** samengesteld van de drie

gemeentelijke diensten en een projectleider. Deze gedecentraliseerde vorm van stedelijk beheer, dat hiermee dichterbij de burgers wordt gebracht, biedt interessante perspectieven voor het buurtpreventieproject. Maatregelen die een actieve bijdrage van gemeentelijke diensten vragen (aanpassing verlichting, onderhoud groenvoorziening) kunnen sneller worden uitgevoerd binnen deze gewijzigde structuur. Bovendien wordt het bewoners gemakkelijker gemaakt om zelf zaken te melden bij de zogenaamde wijkpost (in de Bloemenbuurt).

Met deze afwijkende doch versterkte structuur - met name de aanstelling van een betaalde coördinator met een opbouwwerk achtergrond - is wellicht een antwoord gevonden op de vraag 'hoe kan buurtpreventie meer kans van slaagen krijgen in problematische buurten?'

In hoeverre dit werkelijk het geval is zal uit deze evaluatie moeten blijken.

3.4 De belangrijkste ontwikkelingen binnen het project

Achtereenvolgens wordt in deze paragraaf ingegaan op de bereidheid van bewoners om mee te doen aan het project, de introductie van het project bij bewoners, de komst van de nieuwe projectcoördinator, het maatregelenplan en de drugsproblemen in de buurt.

De bewonersenquête: voormeting

Overeenkomstig de landelijke richtlijnen voor het opstarten van een buurtpreventieproject (Een raamwerk voor buurtpreventie. Landelijk Bureau Voorcoming Misdrijven 1985) werd, in het voorjaar van 1988, een bewonersonderzoek gehouden. Deze huis-aan-huis enquête fungeerde niet alleen als voormeting voor de effectevaluatie, maar was primair bedoeld om na te gaan of er onder bewoners voldoende bereidheid aanwezig was tot deelname aan het project. Belangrijke gegevens wat betreft deze deelnamebereidheid voor de start van het project zijn:

- 53% van de huishoudens in de Bloemenbuurt heeft de enquête ingevuld;
- 23% van de ondervraagden geeft expliciet aan niet mee te willen doen aan een buurtpreventieproject; 46% zegt wel bereid te zijn. Een 'twijfelgroep' van 15% heeft de vraag óf niet beantwoord óf nee gezegd, terwijl men bij de volgende vraag wel activiteiten aankruist waaraan men wil meedoen;

In feite was het dus moeilijk om conclusies te trekken over de deelnamebereidheid. In het meest gunstige geval ligt de bereidheid op 61% van de bewoners, uitgaande van de veronderstelling dat de onderzoeksgroep representatief is voor alle bewoners. In het meest ongunstige geval ligt de bereidheid op 25% (127 huishoudens zeggen "ja, ik wil meedoen" op een totaal van 517 woningen in de Bloemenbuurt).

De samenstellers van het onderzoeksrapport komen op basis van de gegevens tot de volgende aanbeveling:

"Wat betreft de participatie van de bewoners heeft een buurtpreventieproject in de Bloemenbuurt redelijk goede perspectieven. Deze perspectieven kunnen nog verder worden verbeterd, indien aan de bewoners kan worden duidelijk gemaakt, wat een buurtpreventieproject precies inhoudt. Veel bewoners is ondanks de schriftelijke informatie, niet precies duidelijk wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn. Het verdient nadrukkelijk aanbeveling deze informatie voortaan vooral mondeling over te dragen, via de straatcoördinatoren of anderszins."

Voor de politie betekende de uitslag van de enquête dat men aarzelde om 'ja' te zeggen tegen het buurtpreventieproject. Medewerking werd uiteindelijk toch toegezegd toen nader overleg concretere afspraken had opgeleverd over de taken van de politie, te weten:

- er komen twee vaste contactpersonen vanuit de politie voor het project;
- de politie wordt alleen ingeschakeld voor haar eigen taken (dit naar aanleiding van medewerking van politie aan uitvoering van de bewoners-enquête).

De introductie bij bewoners

In juli 1988 ging het buurtpreventieproject officieel van start in een tent op het Lindenhof, een plein midden in de Bloemenbuurt.

Circa 80 bewoners zijn aanwezig op deze dag waarop de resultaten van het bewonersonderzoek werden gepresenteerd en het gebruik van de merkkoffer is gedemonstreerd.

In oktober 1988 zijn drie voorlichtingsavonden gehouden voor de bewoners. De opkomst is niet bemoedigend: op de drie avonden zijn respectievelijk 5, 17 en 14 bewoners aanwezig. Naast voorlichting over het project zijn deze avonden bedoeld om klachten en knelpunten in de directe leefomgeving te inventariseren.

In de periode december 1988 - februari 1989 zijn opnieuw - per groep van straten - bewonersavonden gehouden. In totaal komen op deze vier avonden 29 bewoners. Er wordt nu nader ingegaan op de wenselijkheid en prioriteit van de verschillende maatregelen die op basis van de eerste serie avonden zijn ontwikkeld.

Een nieuwe projectcoördinator

Per 1 februari 1989 vond er een wisseling plaats in het coördinatorschap. Dit betekent geen koerswijziging, alleen een verschuiving van accenten. De nieuwe coördinator concentreert zich met name op de straatcontactpersonen en de projectcommissie. De kracht van het project ligt in de samenwerking van de verschillende participanten, volgens de nieuwe coördinator. De realisering van de doelstellingen dient dan ook met name te geschieden door deze samenwerking. Het feit dat aan de bewonersparticipatie - uitgezonderd de straatcontactpersonen - minder prioriteit wordt gegeven is ook een kwestie van beperkte beschikbare tijd. Het organiseren van bewonersavonden kost relatief veel tijd en levert weinig op, zo heeft de ervaring uitgewezen. Het coördineren van de inbreng van de verschillende participanten - ieder met zijn eigen budget - en vooral het zorgen dat iedereen zich aan zijn afspraken houdt, blijkt veel werk met zich mee te brengen. (Dit zal in paragraaf 4.7: uitvoering van het maatregelenplan, nader worden geïllustreerd).

Het maatregelenplan

Op verzoek van de woningbouwvereniging en de Dienst Ruimtelijke Ordening van de gemeente Groningen zijn de diverse maatregelen in onderlinge samenhang gepresenteerd. Dit maatregelenplan is opgesteld door de nieuwe coördinator en vormt de neerslag van de bewonersavonden.

De wisseling in coördinatorschap is in belangrijke mate verantwoordelijk voor het feit dat het plan pas in mei '89 - bijna een jaar na de officiële start van het project - gereed is.

Nu begint een langdurige periode van onderhandeling en overleg over financiering van de diverse onderdelen waarbij de participanten ook zijn gebonden aan condities die vanuit de achterban worden gesteld.

Het maatregelenplan bevat voorstellen om te komen tot:

- verbetering van de brandgangverlichting;
- verbetering van de openbare straatverlichting;
- brandgangafsluiting;
- het aanbrengen van inbraakpreventieve voorzieningen aan woningen;
- verbetering aanpak groenvoorziening;
- renovatie Lindenhofplein;
- invulling open ruimte achter de Heesterlaan, ontstaan door afbraak voormalige kleuterschool;
- aanpak zwerfvuil en hondepoep via een grote schoonmaakactie;
- kleine aanpassingen in de woonomgeving zoals verkeersdrempels, parkeerplaatsen.

De uitvoering van het maatregelenplan heeft gedurende het verdere verloop van het project centraal gestaan. Een aantal onderdelen is ten tijde van deze verslaglegging nog steeds niet gerealiseerd. Inmiddels is het project dan ook verlengd tot 1 januari 1991 (door financiering van de Dienst Ruimtelijke Ordening).

De drugsproblematiek in de wijk

In het voorjaar van 1989 kreeg de Bloemenbuurt in toenemende mate te lijden onder overlast tengevolge van drugshandel in de wijk. Dit betekent overlast door het komen en gaan van drugsgebruikers die hun drugs komen kopen, overdag maar vooral ook 's nachts en samenscholingen van drugsgebruikers op straat waar een bedreigend effect van uitgaat. De sociale structuur van de buurt wordt ingrijpend aangetast. Bewoners vermijden de winkels in de buurt omdat daar junks rondhangen. De slager bijvoorbeeld wordt meerdere maken bedreigd. De problemen spelen met name in de Irislaan maar hebben een uitstralingseffect naar omringende straten.

Het bestaan van het buurtpreventieproject en de bewonersorganisatie van de Irislaan hebben er in sterke mate toe bijgedragen dat deze problematiek (gecoördineerd) wordt aangepakt (zie paragraaf 4.6).

4 De uitvoering van het project

4.1 Inleiding

In paragraaf 3.2 zijn de (5) algemene hoofdlijnen van het project weer-gegeven. Bij de uitvoering van het project is deze ordening niet strikt aangehouden. Het maatregelenplan heeft bij de uitvoering van het project sterk gedomineerd. Hierover wordt dan ook uitgebreid verslag gedaan in paragraaf 4.6. Het maatregelenplan heeft betrekking op de onderdelen 4 en 5 van het project. Aan de eerste drie hoofdlijnen is veel minder expliciet aandacht besteed gedurende het project. De relatie tussen deze eerste drie hoofdlijnen en hetgeen beschreven wordt in de paragrafen 4.1 tot en met 4.5 is daarom impliciet gelaten. In hoofdstuk 6, waarin wordt nagegaan in hoeverre doelstellingen zijn gerealiseerd, wordt deze koppeling tussen doel en middelen wel gelegd.

In de paragrafen 4.1 tot en met 4.5 wordt een aantal hoofdthema's behandeld:

- de wijze waarop de betrokkenheid van bewoners is gerealiseerd;
- het functioneren van de straatcontactpersonen;
- de typische buurtpreventie-onderdelen: de sticker en de merkkoffer;
- het melden van verdachte situaties en van klachten;
- de aanpak van de drugsproblematiek.

4.2 Betrokkenheid van bewoners

Overeenkomstig de aanbeveling geformuleerd in de rapportage van het bewonersonderzoek, is in de startfase van het project veel aandacht besteed aan het voorlichten van bewoners:

- tijdens de officiële startdag is het idee buurtpreventie uitgelegd aan de hand van films, dia's en folders;
- in de beginperiode verschenen enkele nieuwsbrieven voor bewoners die huis aan huis zijn verspreid;
- er zijn twee series van bewonersavonden gehouden, waarbij de opkomst beperkt is gebleven (circa 10 bewoners per keer);
- er is een initiatief geweest vanuit de bewoners zelf om langs de deur te gaan met een aantal suggesties voor inrichting van het terrein achter de Heesterlaan (deze inrichting vormt onderdeel van het maatregelenplan). De twee bewoners die deze actie hebben ondernomen, zijn zeer tevreden over de respons vanuit de bewoners;
- er zijn twee voorlichtingsavonden gehouden over inbraakpreventie aan woningen; de opkomst is respectievelijk 30 en 46 bewoners;

4.3 De straatcontactpersonen

De straatcontactpersonen, fungerend 'als oog en oor van de buurt' werden geconfronteerd met het gegeven dat de daders in de buurt zelf wonen. Voor sommigen van hen leverde dat zeker angstgevoelens op. Dergelijke gevoelens gaan vooral een rol spelen als er iets bijzonders gebeurt, bijvoorbeeld toen er

vernielingen werden aangebracht aan de auto van een van hen. Zij ging zich toen afvragen of er misschien sprake is van een wraakactie. Het bestaan van dergelijke angstgevoelens heeft ertoe geleid dat de taken van de contactpersonen werden bijgesteld. Het werkterrein werd verbreed tot de algemene leefbaarheid van de buurt, zodat de nadruk op de criminaliteit verdween. Hun hoofdtaak werd het signaleren van klachten en gebreken vanuit de buurt en het promoten van het project.

Zoals reeds eerder vermeld bestond er van te voren geen duidelijk beeld over criteria waaraan de contactpersonen moesten voldoen. Tijdens de eerste interviewronde (in oktober 1989) geeft de coördinator op basis van opgedane ervaringen wel enkele criteria aan:

- hij/zij moet een vertrouwensfiguur in de wijk zijn;
- hij/zij moet het project kunnen verkopen;
- hij/zij moet alert zijn op signalen uit de wijk, zonder sterke persoonlijke inkleuring en deze kunnen vertalen naar beleid.

De huidige contactpersonen voldoen niet op alle punten aan deze profiel-schets. In feite vormen zij een zeer gemêleerde groep. Een opmerkelijke overeenkomst tussen de vijf geïnterviewde contactpersonen is echter het feit dat ze allemaal aangeven dat de groep goed functioneert en dat ze er graag mee doorgaan. De invulling van de functie verschilt van persoon tot persoon, hetgeen mede afhankelijk is van het al dan niet ervaren van angstgevoelens. Sommigen houden vooral hun oren en ogen open maar geven in principe geen bekendheid aan hun functie uit angst voor represailles. Straatcontactpersoon zijn wordt op deze wijze eigenlijk nauwelijks ervaren als een bepaalde functie met bepaalde taken. Anderen maken wel duidelijk aan bewoners dat er een buurtpreventieproject bestaat, dat zij hierin een vertrouwensfunctie vervullen en problemen kunnen doorspelen naar de bedoelde instanties. De straatcontactpersonen hebben allen voldoende contacten in de buurt (de straat); dit is echter een vrij algemeen gegeven in de buurt. De meeste mensen uit dezelfde straat of hetzelfde stratenblok kennen elkaar, hoewel dit wel minder wordt.

De coördinator wordt door de straatcontactpersonen gezien als de belangrijkste motor van het project. De vergaderingen en de vergaderfrequentie worden als positief ervaren. Eén van de contactpersonen geeft aan dat er de laatste tijd wel wat minder vaak vergaderd zou kunnen worden.

4.4 De typische buurtpreventieproject-onderdelen:

De Sticker

In november 1988 werd de eerste nieuwsbrief verspreid. Bij deze nieuwsbrief waren twee stickers 'Attentie Buurtpreventie'. Het is de bedoeling dat deze stickers op voor- en achterdeur geplakt worden zodat het duidelijk is dat de Bloemenbuurt aan buurtpreventie doet. Naar schatting 20% van de bewoners heeft in de beginperiode de sticker geplakt. In het verdere verloop van het project is aan het verspreiden van de sticker geen aandacht meer besteed.

De Merkkoffer

Tijdens de officiële start van het project en in de twee nieuwsbrieven die huis-aan-huis verspreid zijn is reclame gemaakt voor de merkkoffer. De koffers - bedoeld om belangrijke spullen te merken - zijn aanwezig in het Treslinghuis (het wijkcentrum waar ook de coördinator gehuisvest is) en bij de contactpersonen. Het gebruik van deze merkkoffers is minimaal geweest

ondanks het feit dat de contactpersonen - zij het op beperkte schaal - buurtbewoners op het bestaan ervan geattendeerd hebben. De frequentie van gebruik varieert van in het geheel niet gebruikt tot zo'n tien tot twintig keer gebruikt. Er wordt een aantal redenen opgegeven voor de geringe interesse, zo blijkt uit de interviews met bewoners en uitvoerders.

- Mensen geloven niet dat het helpt: 'als ze spullen willen meenemen dan doen ze het toch wel'.
- De bewoners zijn niet voldoende bekend met het bestaan van de merk-koffer.
- Veel bewoners hebben hun eigen maatregelen getroffen tegen inbraak, zoals het aanschaffen van een hond of van een alarminstallatie.
- Mensen zouden niet geïnteresseerd zijn in teruggave van spullen die gemerkt kunnen worden. Spullen met een sterke persoonlijke betekenis kun je meestal niet merken en tv's, stereo-apparatuur en dergelijke krijg je meestal vergoed door de verzekering.

4.5 Het melden van verdachte situaties en klachten

Het melden van verdachte situaties

- De coördinator buurtpreventie houdt elke maandagochtend spreekuur in verband met criminaliteitsbestrijding (inbraakpreventie, verdachte situaties, vandalisme).
- De straatcontactpersonen kunnen benaderd worden met klachten over de woonomgeving (inclusief verdachte situaties).
- De politie - wijkteam Lavendelweg - is altijd bereikbaar voor meldingen. Deze kunnen ook gericht worden aan de (twee) politiecontactpersonen. In de beginfase is de meldkamer eenmalig geïnformeerd over het project. Het spreekuur van de coördinator is nagenoeg niet bezocht. Dit kan wellicht te maken hebben met het feit dat er na de tweede nieuwsbrief - die in januari 1989 verscheen - ook weinig bekendheid meer aan is gegeven. Maar vermoedelijk is een dergelijke formele benadering ook niet de meest geëigende aanpak.

Telefoonnummers en adressen van vijf van de toen nog zes straatcontactpersonen⁷ zijn in de tweede nieuwsbrief gepubliceerd. Zij konden benaderd worden met klachten over de woonomgeving. De meeste straatcontactpersonen zijn echter nooit expliciet benaderd als contactpersoon. Volgens sommige straatcontactpersonen gebeurt dit wel impliciet: men weet dat iemand straatcontactpersoon is, dus als je die persoon benadert dan kan je ervan uitgaan dat jouw klacht of melding van verdachte situatie wordt doorgegeven. Eén van de straatcontactpersonen heeft wel expliciet een vertrouwensfunctie. Vooral als het erom gaat om meldingen door te geven naar aanleiding van de drugsproblematiek (de lokatie van dealers, gestolen goederen en dergelijke) weten informanten in de buurt hem te vinden, hetgeen het werk van de politie in die periode zeker heeft vergemakkelijkt.

De meeste meldingen van of via de straatcontactpersonen worden aan de politie doorgegeven op de driewekelijkse vergaderingen. In het algemeen wordt door bewoners slechts incidenteel gemeld bij de politie en meestal niet vaker dan voor de start van het project, zo blijkt uit de interviews. Meldingen

⁷ Eén contactpersoon wilde anonim blijven.

vanuit de Bloemenbuurt worden niet altijd vanzelfsprekend gericht aan de politiecontactpersonen. De straatcontactpersonen hebben vaak wel meer vertrouwen dat er iets mee gedaan wordt als ze een van de bekende politiemensen benaderen.

Het oordeel van de geïnterviewde bewoners over het optreden van de politie varieert van "de politie doet wat zij kan" tot "de politie reageert onvoldoende op meldingen van bijvoorbeeld vandalistische jongeren" en (het meest gehoord en meestal positief bedoeld) "toen het nodig was (de periode van ernstige drugsproblematiek) waren ze er wel".

Klachtenmelding bij de gemeente

Teneinde het melden van klachten te vergemakkelijken is een aantal voorzieningen gecreëerd.

- Elke woensdagmiddag van 15.00 - 16.00 uur wordt een spreekuur gehouden in het Treslinghuis waarbij woningbouwvereniging en gemeentelijke diensten aanwezig zijn (in het kader van de regionalisatie).
- Sinds oktober 1989 bestaat er een wijkpost in de Bloemenbuurt waar mensen kunnen melden.

Er wordt geen registratie van meldingen bij de wijkpost bijgehouden door de gemeente. Uit het interview dat werd gehouden met de vertegenwoordigers van de Dienst Ruimtelijke Ordening (de dienst R.O) blijkt wel dat het spreekuur in het begin heel goed liep maar dat dat snel weer terugliep.

Volgens de geïnterviewden is het werken met regioteams in het algemeen een succes, mensen komen sneller naar de wijkpost en maatregelen worden sneller uitgevoerd. Het bestaan van het buurtpreventieproject zou daarbij als extra stimulans werken voor bewoners om te melden.

Uit de interviews die werden gehouden met bewoners blijkt in het algemeen dat men tevreden is over de reactie van gemeentelijke diensten op meldingen die worden gedaan. Het probleem zit meer in het structureel onderhoud zo blijkt uit reacties als 'je moet steeds zelf melden' en 'als je ze belt dan komen ze wel maar verder is de gemeente laks in het onderhoud van de groenvoorziening'. Tegenover de algemene tevredenheid staat het feit dat slechts bij uitzondering aangegeven wordt dat men het laatste jaar makkelijker en vaker meldingen doorgeeft (met andere woorden, er wordt nauwelijks gerefereerd aan het bestaan van de regioteams). Dit geldt overigens niet voor de straatcontactpersonen, die de regioteams een positieve ontwikkeling vinden.

4.6 Aanpak drugsproblematiek

Het bestaan van het buurtpreventieproject en de bewonersorganisatie van de Irislaan hebben er in sterke mate toe bijgedragen dat deze problematiek (gecoördineerd) is aangepakt.

- Essentiële informatie die aanwezig is bij bewoners en middenstand kan boven tafel gebracht worden en gebundeld worden. Tijdens een bezoek van de burgemeester aan de buurt hebben bewoners een lijst van circa 20 huizen van waaruit gedeald wordt.
- Er bestaat een sterke betrokkenheid vanuit de wijkteam van politie met de Bloemenbuurt. Hierdoor kunnen maatregelen makkelijker en beter worden uitgevoerd.

Dankzij het bezoek van de burgemeester kan handelend worden opgetreden door het wijkteam van de politie.

In eerste instantie komt er een bezoekersverbod voor een aantal panden. Dit betekent een tijdelijke verlichting voor de buurt. De continue aanwezigheid van politie in de wijk is voor het wijkteam echter niet vol te houden. Er moet naar andere oplossingen worden gezocht.

De druk die op de woningbouwvereniging wordt uitgeoefend door individuele huurders, bewonersorganisaties en samenwerkende instanties wordt steeds groter. Al langer is een discussie gaande over het toewijzingsbeleid van de woningbouwvereniging. Deze discussie is gestart in de Irislaan en later ook opgepakt binnen het buurtpreventieproject. Het groeiende contact tussen wijkteam van politie en woningbouwvereniging maakt het echter mogelijk om de urgente drugsproblematiek in de Bloemenbuurt aan te pakken via juridische uitzettingsprocedures. Ook de bewoners van de Bloemenbuurt hebben hierin een belangrijke functie. Zij dienen klachtbrieven te schrijven. Voor de rechtbank worden deze getuigenverklaringen bevestigd door de politiemensen die bij het buurtpreventieproject betrokken zijn. Bij het motiveren van bewoners om aan het schrijven mee te doen spelen ook de straatcontactpersonen een rol. Een vertegenwoordiger van de woningbouwvereniging zorgt voor een goede begeleiding van de bewoners bij het schrijven van klachtbrieven.

Uit bijna alle interviews wordt duidelijk dat dankzij de gevoerde uitzettingsprocedures de situatie in de wijk aanzienlijk is verbeterd.

4.7 De uitvoering van het maatregelenplan

Bij de uitvoering van het maatregelenplan zijn de woningbouwvereniging en de dienst R.O. de belangrijkste uitvoerende partijen. Zij zijn de instanties die moeten gaan betalen.

De woningbouwvereniging neemt in de zomervakantie 1989 het besluit om f 50.000,- beschikbaar te stellen voor projecten op het gebied van inbraakpreventie, brandgangverlichting en brandgangafsluiting. De dienst R.O. heeft vanaf het begin van het project, geld beschikbaar gesteld uit twee 'potjes': Het stadsvernieuwingsfonds en het budget van f 200.000,- dat gereserveerd is voor de 'aanpak Noord-Oost flank' waar de Bloemenbuurt onderdeel van uitmaakt.

De woningbouwvereniging verbindt als voorwaarde aan het beschikbaar stellen van gelden dat ook de gemeente daadwerkelijk over de brug komt met geld. De dienst R.O. heeft echter te maken met processen van politieke en ambtelijke besluitvorming die geen rekening houden met een projectmatige aanpak van beperkte tijdsduur. De besluitvorming over de verdeling van gelden vormt een lang tracé via het college van B en W en de Gemeenteraad. Bij een project waarvoor, uitgezonderd de projectcoördinatie, geen financiële middelen zijn gereserveerd, dient de politiek eerst overtuigd te worden van de noodzaak tot reservering van middelen. Uit het interview met de betrokkenen van de dienst R.O. werd ook duidelijk dat zij als participanten binnen het buurtpreventieproject ook niet denken in een termijn van twee jaar: "Het project is niet afgelopen in twee jaar, zo'n proces past helemaal niet in twee jaar". (De dienst R.O. heeft dit in zoverre ook waargemaakt dat zij financiële middelen ter beschikking heeft gesteld voor een verlenging van het buurtpreventieproject van 01-07-90 tot 01-01-91).

Dankzij extra inspanningen van verschillende partijen, waaronder de vertegenwoordigers van de dienst R.O. kunnen echter concrete toezeggingen door de dienst R.O. worden gedaan.

- Er wordt een bijdrage van f 35.000,- beschikbaar gesteld door kleine aanpassingen in de woonomgeving.
- Er wordt f 60.000,- uitgetrokken voor de invulling van het braakliggend terrein achter de Heesterlaan.
- Er wordt f 100.000,- beschikbaar gesteld voor de herinrichting van het Lindenhofplein.

Verbetering van de brandgangverlichting

Na een (technische) opname van de stand van zaken door de wijkopzichter van de woningbouwvereniging en de contactpersonen in november 1989, wordt een offerte aangevraagd voor de te verrichten werkzaamheden. Begin februari 1990 is de opdracht verstrekt, en deze wordt in maart 1990 uitgevoerd.

Verbetering van de openbare straatverlichting

In december 1989 heeft het gemeentelijk Energiebedrijf de openbare straatverlichting verbeterd. De matglaskappen worden vervangen door kappen van helder glas. Dit betekent een duidelijke verbetering van de openbare verlichting in de gehele buurt.

Begin 1990 wordt een schriftelijk verzoek gedaan aan het energiebedrijf om enkele lantaarnpalen te verplaatsen om het rendement van de verlichting te vergroten. Ondanks het feit dat de dienst R.O. in de financiering voorziet, is de zomer van 1990 nog geen reactie ontvangen. Het uitblijven van deze overigens slechts complementerende aanpassing, geeft aan dat de communicatie tussen de gemeentelijke diensten (soms) zeer moeizaam verloopt.

De (beperkte) brandgangafsluiting

In oktober 1989 (tijdens de eerste interviewronde) meldt de geïnterviewde vertegenwoordiger van de woningbouwvereniging dat het afsluiten van de brandgangen op een tweetal plaatsen een lastig punt is. Te veel mensen zouden dan sleutels moeten krijgen. De gekozen gedragslijn is: afwachten of het nog nodig is na de ontruiming. In juni 1990 wordt in de projectcommissie geconstateerd dat de roep om afsluiting niet groot meer is. Bovendien is men aan de kant van de Irislaan bezig met portiekafsluitingen hetgeen een positief effect heeft op de eerder geplande afsluitingen.

Ten aanzien van deze maatregel zijn dus de signalen van bewoners als uitgangspunt gehanteerd.

Het aanbrengen van inbraakpreventieve voorzieningen aan woningen

In oktober 1989 vindt een eerste bewonersavond plaats over verbetering van het hang- en sluitwerk aan de woningen, hetgeen gefinancierd kan worden uit het budget dat de woningbouwvereniging beschikbaar stelt. Er komen 30 bewoners. Vervolgens wordt een inbraakpreventieplan samengesteld, waarbij de afdeling Voorkoming Misdrijven (ook participierend binnen de projectcommissie) wordt ingeschakeld. De opzet is dat de bewoners de materiaalkosten betalen en de woningbouwvereniging de loonkosten van de timmerman (voor het aanbrengen). Voor de bewoners betekent dit een huurverhoging van circa f 2,- per maand. Vervolgens worden twee instructiebijeenkomsten voor bewoners georganiseerd (in maart/april 1990). Deze avonden worden bezocht door 46 bewoners, die een inschrijfformulier invullen. Later komen daar via

mailing nog ongeveer 10 bewoners bij. Dit betekent dat circa 10% van alle bewoners binnen het buurtpreventieproject mee wil doen. Voor de leden van de projectcommissie en de straatcontactpersonen betekent dit een teleurstellend resultaat. Tijdens de eerste interviewronde (in oktober 1989) werd door vertegenwoordigers van de woningbouwvereniging nog de verwachting uitgesproken dat het overgrote deel van de bewoners waarschijnlijk mee zou doen.

Uit de interviews met bewoners komen twee redenen naar voren die een verklaring geven voor de lage deelname:

- veel mensen hebben inmiddels eigen maatregelen getroffen zoals grendels, een alarminstallatie en niet in de laatste plaats de aanschaf van een hond;
- de potentiële doelgroep moet vooral gezocht worden onder oudere bewoners.

De algemene verwachting is dat de belangstelling van met name de oudere bewoners nog zal toenemen als de maatregel daadwerkelijk wordt uitgevoerd. De ervaring van de woningbouwvereniging is dat mensen alsnog reageren als ze zien wat er bij de buurman gebeurt.

De woningbouwvereniging heeft toegezegd dat er voor de zomervakantie zou worden gestart met de uitvoering. In september blijkt er echter nog niets te zijn gebeurd.

Verbetering aanpak groenvoorziening

In het bewonersonderzoek uitgevoerd vóór de start van het project blijkt dat het onderhoud van de groenvoorziening het meest sterk als probleem wordt ervaren. Het vele groen als een van de potentieel aantrekkelijke kanten van de buurt - heeft voor veel bewoners juist een tegenovergestelde uitwerking: men ergert zich eraan. In het maatregelenplan worden voorzichtige suggesties gedaan om per straat(gedeelte) te komen tot gezamenlijk eigen beheer van bewoners.

Tijdens de uitvoering van het project lijkt dit onderwerp grotendeels uit de aandacht verdwenen. Eenmaal wordt melding gemaakt van een belangstelling van bewonerszijde (in de Laurierstraat die overigens buiten het projectgebied valt) om in gezamenlijk beheer een binnenterreintje te gaan aanpakken.

Het gaat overigens om een zeer lastig onderwerp. Uit de bewonersinterviews wordt duidelijk dat de onvrede vooral het onderhoud van de voortuintjes betreft. Het aanzicht van de buurt zou sterk worden aangetast door het slordig onderhoud, dan wel de verwaarlozing van vele voortuintjes. Een aantal bewoners is van mening dat hier een taak ligt voor de woningbouwvereniging. Net zoals je als bewoner niet vrij bent om je voordeur te schilderen zoals jezelf wilt, zouden ook voor het onderhoud van de voortuintjes regels moeten worden opgesteld.

Overigens zijn er - in mindere mate - ook klachten over het (structurele) onderhoud van het openbaar groen. Het gebrekkig onderhoud wordt vooral toegeschreven aan bezuinigingen. Verder zouden afstemmingsproblemen tussen gemeente en woningbouwvereniging over dit onderhoud nooit helemaal zijn opgelost.

De renovatie van het Lindenhofplein

In het najaar wordt er door de dienst R.O. een ton beschikbaar gesteld voor deze renovatie (vanuit het stadsvernieuwingsfonds). In december 1989 krijgt de stedenbouwkundig ontwerper (van de dienst R.O.) opdracht om een ontwerp te maken. Door ziekte van de ontwerper wordt dit vertraagd uitgevoerd.

Tijdens de interviewronde (najaar 1989) spreekt een aantal geïnterviewden al zijn verbazing uit over dit bedrag van een ton: "Het wordt veel groter opgezet dan ik in gedachten had".

Begin 1990 liggen er twee plannen op tafel (een stenen en een groen ontwerp) die elk vier ton kosten. Een van de geïnterviewden heeft hierop het volgende commentaar: "Het is een vreemde zaak dat er (binnen eenzelfde dienst) zo'n duur plan ontwikkeld wordt en blijkbaar niet naar beschikbare gelden gekeken wordt". Dat neemt niet weg dat de ontwerpen zelf zeer positief worden beoordeeld. Maar vervolgens moet een nieuw traject worden afgelegd om het verschil een en vier ton te overbruggen. Een geplande bewonersavond wordt uitgesteld totdat er meer zekerheid is over de uitvoering. Technische mensen gaan opnieuw calculeren en er wordt gepoogd om een gedeelte van de loonkosten terug te brengen door er een werkgelegenheidsproject van te maken. Dit betekent een nieuwe partij erbij (binnen de georkestreerde aanpak) met z'n eigen budget, gebonden aan eigen regels. Inmiddels zijn de kosten tot 2 1/2 ton teruggebracht en zien de mogelijkheden voor een werkloosheidsproject er gunstig uit.

De inrichting van het terrein achter de Heesterlaan

Hoewel de dienst R.O. eveneens in november 1989 een bedrag van f 60.000,- beschikbaar stelt voor inrichting van deze ruimte, "blijkt de gedachtengang maar niet echt van de grond te komen" (verslag vergadering projectcommissie 11 juni 1990).

"R.O. heeft er in eerste instantie naar gekeken, toen de woningbouwvereniging en nu ligt het weer bij R.O.". In juni 1990 wordt een inspraakavond gehouden voor omwonenden (4 straten). De opkomst is gering (circa 6 van de 60 bewoners) maar heeft indirect wel effect. Er komt een aantal suggesties op tafel en ook wordt duidelijk wat bewoners per se niet willen. Belangrijker nog is het feit dat één van de aanwezige bewoners zich de geringe opkomst zo aantrekt, dat hij vervolgens (samen met een andere bewoner) met een drietal suggesties voor inrichting de huizen langsgaat. Volgens de beide betrokken bewoners is dat een succesvolle actie. Bijna alle bewoners reageren positief op dit initiatief. Bijna iedereen tekende (voor afzetting van het terrein en inrichting als wilde plantentuin). Dit ontlokte een van deze beide bewoners wel de opmerking dat de gemeente nu ook wel snel een hek neer moet zetten: anders ben ik niet geloofwaardig meer!!

De aanpak van zwerfvuil en hondepoep via een grote schoonmaakactie

Er is tot op heden geen schoonmaakactie in de buurt gehouden. Bij een dergelijke actie gaat het om een activiteit die door bewoners zelf wordt uitgevoerd en waarbij de woningbouwvereniging het materiaal levert. De geïnterviewde vertegenwoordiger van de woningbouwvereniging wijt het feit dat zo'n initiatief niet van de grond is gekomen binnen het buurtpreventieproject vooral aan het ontbreken van een bewonersorganisatie. Voor de projectcoördinator is de verklaring gelegen in het feit dat er steeds verbouwingen in de buurt werden uitgevoerd dan wel op stapel stonden. Overigens zouden van de kant van de bewoners stemmen zijn opgegaan om iets te doen. Het plan is nu om een schoonmaakactie te houden tezamen met de Irislaan, aldus de coördinator. Uit de interviews gehouden met bewoners blijkt dat meningen over dit onderwerp verdeeld zijn. Aan de ene kant staat de opvatting dat het een taak van de gemeente is of dat het geen zin heeft: Niemand zal mee doen of het is toch zo weer vervuild. Aan de andere kant staan de bewoners die het een prima initiatief vinden vanuit de opstelling 'als de gemeente het niet doet dan

doen we het zelf wel' en omdat men gelooft in het positieve effect van zo'n actie.

Aanpassingen in de woonomgeving

Een van de contactpersonen, zelf woonachtig in de Begoniastraat, heeft zich langere tijd ingezet voor het aanbrengen van verkeersdrempels in deze straat. Het probleem is dat er in deze straat veel te hard gereden wordt. Aangezien de dienst R.O. veel negatieve ervaringen heeft met drempels, is gekozen voor een andere oplossing, namelijk verhoging van de reeds bestaande plateaus aan het begin en einde van de straat. De werkzaamheden zijn inmiddels uitgevoerd.

Samenvatting

Het maatregelenplan dat is opgesteld op basis van klachten van bewoners is tot op heden maar gedeeltelijk gerealiseerd. Het beschikbaar stellen van gelden en het daadwerkelijk uitvoeren van werkzaamheden door gemeente (dienst R.O.) en woningbouwvereniging blijkt moeizaam te zijn verlopen. In mei 1989 is het maatregelenplan klaar, in september 1990 (tijdens de laatste interviewronde) is de stand van zaken als volgt.

- De verbeteringen van de brandgangverlichting en de openbare verlichting is uitgevoerd.
- De brandgangafsluiting is door gunstige ontwikkelingen in de buurt afgeblazen.
- Het aanbrengen van inbraakpreventieve voorzieningen aan woningen, de renovatie van het Lindenhofplein en het inrichten van het terrein achter de Heesterlaan zijn nog in uitvoering. Een mogelijke schoonmaakactie door bewoners zit ook nog in de planning.
- De aanpak van de groenvoorziening is niet merkbaar verbeterd.

Last but not least dient vermeld te worden dat de aanstelling van de coördinator - die de essentiële taak vervult van dirigent van de georganiseerde aanpak - is verlengd tot 1 januari 1991. Dit biedt perspectieven voor verdere uitvoering van het maatregelenpakket.

5 Het oordeel van betrokkenen over het effect van het project

In vogelvlucht geven we weer hoe de verschillende participanten aankijken tegen (het rendement van) het project. Deze informatie is gebaseerd op de interviews met instanties die halverwege de projectduur werden gehouden en op interviews met actieve bewoners die in september 1990 werden gehouden.

De politie

Aanvankelijk was het de bedoeling dat alle informatie omtrent het project doorgespeeld zou worden naar het gehele wijkteam van politie. Dit bleek echter onhaalbaar, omdat andere gebieden binnen de wijk ook om aandacht vroegen.

De nadruk van de politieactiviteiten ligt bij de contacten met bewoners.

Op alle soorten vergaderingen en bijeenkomsten die gehouden worden in het kader van het project is de politie vertegenwoordigd door een van de twee contactpersonen. Dit betekent voor deze mensen dat er niet alleen meer werktijd in het project gaat zitten dan aanvankelijk door de leiding was ingeschat, maar ook dat projecttaken vaak gedaan worden in de eigen vrije tijd. Door één van de andere participanten wordt dit expliciet benoemd: "De waardering voor de politie is puur een persoonlijke verdienste."

Het belang van twee jaar buurtpreventie is voor de politie vooral gelegen in een verbetering van de samenwerking met de woningbouwvereniging. Door uitwisseling van gegevens kan nu gecoördineerd worden opgetreden. Voorheen was er in het geheel geen sprake van een dergelijke samenwerking. Verder is het contact tussen politie en bewoners aanzienlijk verbeterd. Het belang van goede informatie vanuit de bewoners naar de politie bleek met name toen de drugs- en dealersproblematiek werd aangepakt.

Ondanks de positieve waardering binnen het wijkteam voor het buurtpreventieproject is er echter nog steeds niet zoveel belangstelling binnen het team voor dergelijk 'sociaal voelend werk', volgens de geïnterviewde politie-contactpersoon.

De woningbouwvereniging

Voor de woningbouwvereniging betekent deelname aan het buurtpreventieproject in de eerste plaats het realiseren van technopreventieve maatregelen (brandgangverlichting, inbraakpreventie pakket). Volgens de geïnterviewde vertegenwoordigers van de woningbouwvereniging heeft het buurtpreventieproject hoogstens zijdelings bijgedragen aan de gedachtenvorming binnen de woningbouwvereniging over een verscherping van het toewijzingsbeleid.

De discussie hierover loopt al langer. Er is echter nog geen sprake van een nieuw beleid, maar de verandering die in gang is gezet is een principiële. In de Bloemenbuurt en de Irislaan wordt nu geluisterd naar de kennis van bewonersorganisatie en de politie, dit wordt gemakkelijker gemaakt door het bestaan van het buurtpreventieproject.

Het project heeft ook stimulerend gewerkt voor wat betreft de aandacht voor veiligheid binnen de woningbouwvereniging. Er wordt nu ook gedacht over een standaard-inbraakpreventie pakket bij nieuwbouw.

Dienst Ruimtelijke Ordening

De geïnterviewde vertegenwoordigers van de dienst R.O. zien als hun taak binnen het project - naast meedenken - om te proberen gemeentelijke taken met raakvlakken op het gebied van criminaliteitspreventie een hogere prioriteit te geven dan gebruikelijk. Op voorbereidend vlak is dat wel gelukt maar het probleem is (naast tegenvallers als ziekte e.d.), dat bewoners hele andere termijnen in gedachten hebben dan professionele werkers.

Het samenwerkingsproces binnen het buurtpreventieproject is volgens de medewerkers van de dienst R.O. in sterke mate onder druk komen te staan door een aantal wisselingen van de wacht (de coördinator van het project en de projectleider van de dienst R.O.). Dit heeft een nadelige invloed gehad op de continuïteit binnen het project.

Uit sommige interviews met andere participanten blijkt dat men van mening is dat de inzet vanuit de dienst R.O. voor het project onvoldoende is geweest: men vindt dat projecten die op het terrein lagen van de dienst R.O. sneller op de rails gezet hadden moeten worden.

Het buurtpreventieproject heeft het opstarten van het regioteam vergemakkelijkt vanwege de organisatorische lijnen die reeds aanwezig waren. Hierdoor zouden de werkzaamheden van het regioteam niet beperkt zijn gebleven tot reageren op individuele meldingen van bewoners.

De coördinator Bestuurlijke Preventie

De coördinator ziet zichzelf niet als lid van de projectcommissie doch hij fungeert als aanspreekpunt voor de gemeente. Als lid zou hij in een dubbelrol terechtkomen, omdat de stichting Delta formeel verantwoording moet afleggen aan de gemeente Groningen over de toegekende subsidie.

Als belangrijke verdiensten van het buurtpreventieproject noemt hij:

- de toegenomen alertheid van bewoners wat betreft ongewenste veranderingen in de buurt;
- de leermomenten voor de politie wat betreft wijkgericht werken;
- de duidelijke resultaten die geboekt zijn wat betreft het terugdringen van overlast.

Het (stedelijk) opbouwwerk

De stichting Delta is op twee manieren betrokken bij het project: via ondersteuning van de projectcoördinator en door het voorzitterschap van de projectcommissie. De algemene indruk van de vertegenwoordiger van stichting Delta is dat het project zeer traag verloopt. Het duurt heel lang voor financiële middelen beschikbaar zijn. (Dit is overigens een opinie die gedeeld wordt door bijna alle geïnterviewden.) Dat neemt niet weg dat het project, volgens de betrokken medewerker van Stichting Delta, een verandering in denken heeft gebracht bij woningbouwvereniging (wat betreft woningtoewijzing) en de Gemeente (wat betreft veiligheid en ruimtelijke omgeving). Volgens medewerkers van de dienst R.O. is een verandering in denken bij hun dienst echter al veel eerder ingezet. Men is al enige jaren betrokken geweest bij projecten bestuurlijke preventie van criminaliteit in andere delen van de stad.

Op landelijk niveau (Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW)) wordt getracht om het methodisch handelen ten aanzien van buurtpreventie vast te leggen zodat het behouden blijft⁸.

⁸ Dit heeft geresulteerd in de rapportage: Buurtpreventie in de Oosterparkwijk in Groningen. (W. Koenen en W. Speekenbrink, in opdracht van het NIZW).

De projectcoördinator

De trage realisering van het opgestelde maatregelenpakket brengt met zich mee dat de coördinator veel tijd kwijt is aan bemiddeling tussen participanten (ieder met zijn eigen budget(ten)). Dit betekent dat het betrekken van bewoners bij het project - als speciale taak van de coördinator - er nog wel eens bij inschiet.

De belangrijkste resultaten van het project zijn volgens de projectcoördinator geweest:

- het aanpakken van de overlast veroorzaakt door junks en dealers. Voorkomen werd dat bewoners uiteindelijk het recht in eigen handen namen;
- de goede contacten die zijn ontstaan tussen politie en woningbouwvereniging;
- instanties zijn alerter geworden op signalen van overlast en onveiligheid.

De bewoners, de bewonersorganisaties en de straatcontactpersonen

De bewoners zijn het - als belangrijkste deskundigen - eens over het feit dat het rustiger geworden is in de buurt sinds de dealers uit huis zijn gezet. Sommigen noemen het zelfs 'een verschil van dag en nacht'. Waakzaamheid blijft echter geboden omdat dealers soms terug schijnen te komen door illegaal bij iemand in te trekken. Bovendien zou er een nieuwe huurder in de Bloemenbuurt zijn komen wonen die kort daarvoor een paar straten verder, juist uit huis was gezet via een juridische procedure. De bewoners vinden dat het melden van deze ontwikkelingen bij de woningbouwvereniging weinig oplevert.

De verbetering van de openbare en de brandgangverlichting wordt positief gewaardeerd. Enkele bewoners voelen zich hierdoor ook minder onveilig: "ik durf nu 's avonds ook achter 't huis te komen".

Over het algemeen merkt men geen effect van het project op de activiteiten van gemeentelijke diensten, woningbouwvereniging en politie (uitgezonderd de periode van de uitgevaardigde bezoekersverboden). De meeste tevredenheid bestaat er op het punt van onderhoud van woningen door de woningbouwvereniging.

Inbraak wordt als urgent probleem in de buurt door geen der ondervraagden meer genoemd. Voor het overige lijkt de problematiek echter ongewijzigd: men ergert zich aan het slechte onderhoud van de groenvoorziening (vooral in de voortuintjes) en aan de vervuiling (hondepoep, frietbakjes e.d.).

Verder zou men graag zien dat er meer gezinnen in de buurt kwamen wonen in plaats van alleenstaanden en studenten.

Het buurtpreventieproject wordt zeer positief gewaardeerd⁹, ondanks het feit dat er weinig concrete resultaten zijn geboekt. De geringe betrokkenheid van de buurtbewoners bij het project wordt vooral toegeschreven aan een verkeerde mentaliteit (onverschilligheid, egocentrisme en angst). De geïnterviewde bewoners wensen zich echter niet neer te leggen bij negatieve ontwikkelingen in de wijk. Daarom vormt het buurtpreventieproject voor hen een belangrijke structuur met een sterk emotioneel ondersteunende functie: "je weet nu dat er iets aan gedaan wordt" en "je weet nu de geëigende kanalen te vinden om problemen te melden ..". De drie-wekelijkse vergaderingen van de contactpersonen hebben een belangrijke functie wat betreft het melden en oppakken van klachten in de buurt.

⁹ Men dient zich hierbij wel te bedenken dat de geïnterviewde bewoners geselecteerd zijn op hun betrokkenheid bij het project.

De aanwezigheid van een beroepskracht is - vooral als het gaat om criminaliteitspreventie - van essentieel belang. Door een der geïnterviewden wordt het als volgt geformuleerd: "Je kan je verschuilen achter een beroepskracht, anders zou jij (als wijkbewoner) degenen zijn die dat aanpakt en dat is gevaarlijk, er wonen mensen met revolvers en messen".

De algemene wens vanuit de geïnterviewde bewoners is dan ook om door te gaan op dezelfde manier als men nu bezig is.

Betrokkenheid van buurtbewoners bij het project

De meeste geïnterviewden zijn het met elkaar eens over het feit dat er te weinig aandacht is besteed aan het betrekken van bewoners bij het project. Concreet komt dit tot uiting in het gegeven dat de Nieuwsbrief alleen in het begin een paar keer is verschenen. Hoewel de meesten denken dat je van dergelijke voorlichtingsacties weinig moet verwachten, vindt men het toch van essentieel belang om de buurt met geregelde tussenpozen te informeren over de stand van zaken.

Er doet zich echter een tweetal knelpunten voor bij deze voorlichting aan bewoners. Het eerste knelpunt wordt geïllustreerd aan de hand van twee tegenover elkaar staande standpunten. Eén van de geïnterviewden is van mening dat veel meer aan de weg getimmerd had moeten worden met de successen die het buurtpreventieproject geboekt heeft bij de drugs- en dealersproblematiek. Daartegenover staat de ervaring van een geïnterviewde bewoner dat de informatieverstrekking over bijvoorbeeld dealers-adressen vanuit bewoners - via de straatcontactpersonen - naar de politie alleen goed is verlopen, omdat het project buiten de publiciteit bleef.

Ook publiciteit achteraf lijkt het gevaar met zich mee te brengen dat de angstgevoelens bij bewoners aangewakkerd worden. De daders zijn namelijk nooit helemaal verdwenen uit de buurt, ook al is de rust weergekeerd. Dit zou kunnen betekenen dat de potentiële medewerking van bewoners als informant voor de politie negatief wordt beïnvloed wanneer de activiteiten van het buurtpreventieproject op het gebied van criminaliteit op systematische wijze in de publiciteit worden gebracht.

Wat resteert is de voorlichting ten aanzien van meer algemene leefbaarheidsaspecten als onderdeel van het project. Hier doet zich echter het probleem voor dat er - zoals de buurtcoördinator tijdens het interview verwoordde - weinig te melden valt als er geen concrete resultaten zijn geboekt. Wanneer men het traject van twee jaar buurtpreventie overziet en op een rij zet wat er aan concrete maatregelen is gerealiseerd dan kan men inderdaad verwachten dat de betrokkenheid van bewoners over het algemeen eerder af dan toe zal nemen.

Al met al komen we tot de conclusie dat de voorlichting aan (en daarmee de betrokkenheid van) de bewoners beter had gekund, maar dat de te verstrekken informatie tegelijkertijd beperkter is dan op het eerste gezicht lijkt. De kracht van deze algemene informatieverstrekking zal daarom gelegen moeten zijn in de herhaling.

6 In hoeverre zijn doelstellingen gerealiseerd

6.1 De vraagstellingen

De centrale eindvraag van deze procesevaluatie is de vraag in hoeverre de algemene doelstelling van het project: 'het verminderen van de feitelijke criminaliteit en de angst voor criminaliteit' werd gerealiseerd.

Deze algemene doelstelling werd binnen het project uitgesplitst in een aantal onderdelen of subdoelstellingen. In paragraaf 3.4 werden deze onderdelen vermeld, we zullen ze hier nogmaals herhalen.

Sociopreventieve onderdelen

- 1 Aandacht voor en desgewenst verandering in woningtoewijzing als onderdeel van een buurtgericht woningbeheer door de woningbouwvereniging.
- 2 Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij het beheer van woning en woonomgeving.
- 3 Het bewerkstelligen van een intensiever toezicht op de buurt zowel door het wijkteam van politie als door bewoners via:
 - . het melden van verdachte situaties;
 - . het verbeteren van toezicht door burens;
 - . het merken van de eigen spullen;
 - . het plakken van de sticker 'buurtpreventie'.

Technopreventieve onderdelen

- 4 Het stimuleren en treffen van technopreventieve maatregelen aan de woningen.
- 5 Het aanpakken van de problematiek van vervuiling, onderhoud, groenvoorziening, brandgangbeveiliging, te snel en tegen het éénrichtingsverkeer in rijdende auto's.

We zullen eerst nagaan in hoeverre de technopreventieve en de sociopreventieve onderdelen zijn gerealiseerd. Vervolgens komt de vraag naar de realisering van de algemene doelstelling aan de orde.

Voor de volledigheid willen we nogmaals vermelden dat de procesevaluatie gegevens slechts een beperkte waarde hebben wat de vraag naar de realisering van de doelstellingen betreft. De belangrijkste bron van informatie hiervoor is de effectevaluatie (de algemene voor- en nameting onder bewoners). We beschikken wel over politiecijfers van aangiften en meldingen. Over de periode 1986-1990. Deze worden in paragraaf 6.3 gepresenteerd.

6.2 De sociopreventieve en technopreventieve onderdelen

Aandacht voor en desgewenst verandering in woningtoewijzing als onderdeel van een buurtgericht woningbeheer door de woningbouwvereniging

Ten aanzien van dit punt zijn goede resultaten geboekt. Er is vanuit de woningbouwvereniging veel meer aandacht gekomen voor het feit dat men in zo'n kwetsbare buurt niet zonder meer kan toewijzen. De samenwerking van verschillende instanties en van bewoners binnen het buurtpreventieproject heeft deze verandering in het denken zeker gestimuleerd. Dit kwam het meest

duidelijk tot uiting in de ontruiming die plaatsvonden. De geconstateerde veranderingen hebben echter een onzekere basis zolang geen nieuw beleid is gemaakt.

Het vergroten van betrokkenheid van bewoners bij het beheer van woning en woonomgeving

Wanneer bewoners ervaren dat de problematiek in de wijk aangepakt wordt door de betrokken instanties dan kan het effect hiervan zijn dat mensen zich ook zelf mee verantwoordelijk gaan voelen voor de eigen woonomgeving. Tegenover positieve ontwikkelingen als de verandering in woningtoewijzing en de aanpak van de dealers staat echter de vertraagde uitvoering van een aantal concrete maatregelen. Dit komt de betrokkenheid van bewoners zeker niet ten goede.

In paragraaf 3.2 werd reeds geconstateerd dat er geen grote veranderingen in de houding van de bewoners ten opzichte van de eigen woonomgeving verwacht konden worden, gezien het problematische karakter van de buurt. De bewoners die actief participeren binnen het project zijn duidelijk wel meer betrokken geraakt bij het beheer van de eigen woonomgeving. Uit de interviews met bewoners en straatcontactpersonen komt echter ook naar voren dat er tot nog toe niet of nauwelijks sprake is van een uitstralingseffect naar de bewoners in het algemeen.

Uit de ervaringen tot nu toe blijkt dat het organiseren van bewoners-bijeenkomsten niet het juiste middel is om bewoners te betrekken. Men zou in de toekomst kunnen experimenteren met meer actieve, gerichte werving van potentieel actieve bewoners.

Ook de ervaring met het persoonlijk benaderen van bewoners (via de huis-aan-huisactie door twee bewoners) is positief geweest. Het is aan te bevelen om op deze weg door te gaan.

Het bewerkstelligen van een intensiever toezicht op de buurt zowel door het wijkteam van politie als door bewoners

Uit de meeste interviews komt naar voren dat men tevreden is over de inzet van de politie voor de buurt. Dit wordt wel vaak in het perspectief geplaatst dat de mogelijkheden van de politie beperkt zijn en zullen blijven, gezien de omvang van het totale werkgebied.

Het buurtpreventieproject in het algemeen heeft een sterke band gecreëerd tussen een aantal bewoners en een aantal politiemensen. Het daadwerkelijk optreden van de politie tegen de overlast van dealers en druggebruikers heeft het vertrouwen in de politie versterkt. Op basis van de interviewgegevens bestaat de verwachting dat de effectevaluatie duidelijk zal maken dat de tevredenheid over het optreden van de politie is toegenomen. Bij de voormeting was 46% van de ondervraagde bewoners van mening dat de politie onvoldoende aandacht schenkt aan de bestrijding van de criminaliteit in de buurt.

De resultaten wat betreft het intensiveren van toezicht door bewoners (via het melden, het merken en de stickers) zijn in paragraaf 4.5 uitgebreid aan de orde geweest. De belangrijkste conclusies zijn:

- Er is, met uitzondering van de startfase van het project, weinig aandacht besteed aan deze typische buurtpreventieprojectonderdelen. Dit is wellicht voor een deel te herleiden tot de opbouwwerk-achtergrond van de project-coördinator. Bovendien heeft het project eigenlijk vanaf het begin een bredere doelstelling gehad dan alleen criminaliteitspreventie.

- De uitvoering van deze buurtpreventie-onderdelen werd bemoeilijkt door het feit dat de daders in de wijk zelf wonen. Eén van de geïnterviewden verwoordt het als volgt: "Als ze je met een merkkoffer naar binnen zien gaan, dan weten ze gelijk dat je dure spullen in huis hebt".
- Naar schatting 20% van de bewoners heeft in de beginperiode de sticker geplakt.
- De merkkoffer is weinig gebruikt.
- Het meldgedrag is voor wat de acties tegen dealers en druggebruikers betreft wel toegenomen dankzij het buurtpreventieproject. Voor het overige is het melden van verdachte situaties en van klachten e.d. gelijk gebleven, volgens de interviewgegevens.

De bewoners die werden geïnterviewd hebben allen voorzieningen getroffen dat er toezicht op hun huis wordt gehouden als ze zelf weg zijn. Meestal was dit al geregeld voordat het buurtpreventieproject van start ging. Uit de voormeting blijkt dat 46% van de ondervraagden al een dergelijke maatregel had ingevoerd voor de start van het project. Er zijn geen aanleidingen om te veronderstellen dat dit onderlinge toezicht is toegenomen naar aanleiding van het buurtpreventieproject.

De beveiliging van woningen

In hoofdstuk 5 zijn de resultaten op dit vlak beschreven. De belangrijkste conclusies zijn.

- Slechts 12% van alle bewoners heeft tot nu toe belangstelling getoond.
- Het pakket van maatregelen is tot nu toe (september 1990) niet daadwerkelijk uitgevoerd.

Het is echter niet bekend welk deel van alle bewoners in aanmerking komt voor woningbeveiliging. Dit zijn namelijk de bewoners die zelf nog geen of niet voldoende maatregelen hebben getroffen. Uit de voormeting onder bewoners blijkt dat 44% van alle ondervraagde bewoners dievenklauwen of dievenpinnen heeft aangebracht. Verder heeft 23% speciale sloten aangebracht. Dit betekent dat minstens een kwart van alle huizen op een of andere manier al techno-preventief beveiligd is¹⁰. Bovendien heeft de ervaring (van de woningbouwvereniging) geleerd dat veel bewoners alsnog mee willen doen als er daadwerkelijk gestart wordt met de werkzaamheden.

De aanpak van klachten over leefbaarheid

De brandgangverlichting en de openbare verlichting zijn verbeterd binnen het project. Verder werden in de Begoniastraat voorzieningen getroffen om het te snel rijden aan te pakken. Op basis van de interviews - met name met bewoners - krijgt men de indruk dat de problematiek van vervuiling en het onderhoud van het groen niet of nauwelijks is veranderd. Het instellen van het regioteam en de drie-wekelijkse vergaderingen van de contactpersonen (als verzamelpunt van klachten) lijken in de ogen van de buurtbewoners geen structureel merkbare verbeteringen te hebben opgeleverd. Bewoners geven wel aan dat op meldingen (mits in kantooruren gedaan) meestal vlot wordt gereageerd maar zeggen tegelijkertijd dat men niet bezig kan blijven met melden. Verder is het ook een kwestie van eigen verantwoordelijkheid van bewoners. Als bewoners bijvoorbeeld vuilniszakken buiten zetten op dagen dat

10 We gaan hier uit van de meest ongunstige berekening: 122 bewoners zeggen "Ik heb dievenklauwen aangebracht". Er zijn in totaal 517 woningen binnen het projectgebied. Dit betekent dat minimaal 23% beveiligd is.

de Gemeentereiniging niet langskomt dan los je dat niet op door vaker vuilnis op te halen. Integendeel, daardoor verergert het probleem alleen maar. Overigens zullen de projecten die nog op stapel staan (inrichting Lindenhofplein en open ruimte achter de Heesterlaan) het aanzien van de buurt duidelijk kunnen verbeteren. Het is te hopen dat beide maatregelen binnen afzienbare tijd worden uitgevoerd.

Een apart punt van aandacht voor de toekomst is de onvrede van buurtbewoners over het onderhoud van voortuintjes door medebuurtbewoners. Veel geïnterviewde bewoners zouden willen dat de woningbouwvereniging op dit punt meer regulerend optreedt. De woningbouwvereniging neemt op dit punt echter een tegengesteld standpunt in. Men kan en wil wel tegen een kostendeekkende vergoeding voortuintjes bijhouden, maar men kan dat onderhoud niet afdwingen. De woningbouwvereniging heeft daar, volgens de geïnterviewde vertegenwoordigers, geen middelen toe.

Conclusies

De verschillende subdoelstellingen of onderdelen van het project die vooraf geformuleerd zijn, zijn gedeeltelijk gerealiseerd. Belangrijke resultaten zijn:

- De toegenomen aandacht voor selectieve woningtoewijzing.
- Het aanpakken van een aantal problemen in de buurt, vooral op het gebied van verlichting.
- De versterking van de relatie politie-bewoners.

Op een aantal andere onderdelen zijn initiatieven tot maatregelen genomen (inbraakpreventie en inrichting van openbare ruimtes).

Er zijn echter ook onderdelen waar nauwelijks iets bereikt is:

- De aanpak van de groenvoorziening
- De aanpak van de vervuiling (vooral hondepoep)
- Het vergroten van betrokkenheid van bewoners bij beheer van woning en woningomgeving.

6.3 In hoeverre zijn de algemene doelstellingen bereikt?

De vermindering van de feitelijke criminaliteit

De algemene indruk van geïnterviewde bewoners en andere betrokkenen is dat het aantal inbraken in de buurt is afgenomen. Na de start van het project was er in eerste instantie geen sprake van een afname van de criminaliteit in de buurt. Dit werd veroorzaakt door de komst van dealers en druggebruikers, een proces dat al veel langer gaande was maar nog niet duidelijk zichtbaar was in de periode voor en vlak na de start van het project.

De afname van het aantal inbraken in de buurt wordt door alle geïnterviewden toegeschreven aan het 'verdrijven' van de dealers uit de wijk. In paragraaf 4.5 werd beschreven dat het buurtpreventieproject sterk heeft bijgedragen aan het oplossen van deze problematiek.

De politiegegevens over inbraak in woningen en diefstal uit auto's geven een bevestiging van de subjectieve mening van de geïnterviewden (tabel 1).

Tabel 1 Politieciijfers van aangiften vanuit de Bloemenbuurt over 1986-1990

Jaar	Inbraak in woning	Diefstal uit auto
1986	37	2
1987	95	2
1988	73	1
1989	75	17
1990 (t/m 31 augustus)	39	6

Een beperking van deze gegevens is gelegen in het feit dat de Bloemenbuurt binnen de politieregistratie een ruimer gebied is dan het buurtpreventiegebied.

Inbraak in woning

De verwachting is dat het aantal aangiften over 1990 inderdaad lager zal zijn dan over 1989.

Pas aan het einde van dit jaar kan met zekerheid worden vastgesteld of het aantal aangiften echt is gedaald. Gemiddeld werden tot nog toe in 1990 4,9 woninginbraken per maand aangegeven. Wanneer het aantal inbraken per maand constant is dan zou voor het gehele jaar 1990 het aantal aangiften uitkomen op 59¹¹.

Overigens is er in 1988 (het jaar van de start van het project) al sprake van een daling (van circa 20%) van het aantal aangiften van woninginbraak. Dit betekent dat er geen effect zichtbaar is van de drugsproblematiek in de wijk. Wellicht heeft de start van het project toch een afschrikkende werking gehad. De situatie van 1986 is echter in 1990 nog lang niet bereikt.

Diefstal uit auto

Bij het delict 'diefstal uit auto' zien we een opmerkelijke toename in 1989. Dit is vermoedelijk toe te schrijven aan de drugs/dealersproblematiek in de wijk. In 1990 is de oude situatie (van voor 1989) nog niet teruggekeerd. Men dient zich hierbij echter te bedenken dat de uithuiszettingen (en daarmee de aanwezigheid van dealers/druggebruikers) tot in 1990 zijn doorgegaan.

Een vermindering van de angst voor criminaliteit

Bij de angst voor criminaliteit zien we dezelfde ontwikkeling als bij de feitelijke criminaliteit, zo blijkt uit de interviews. In eerste instantie nemen de angstgevoelens alleen maar toe tengevolge van de zichtbare aanwezigheid van dealers en druggebruikers in de buurt ofwel de verhalen over hun aanwezigheid. Deze angstgevoelens worden opgeroepen of versterkt door de samenscholing van onpure types en de incidenten zoals vecht- en steekpartijen die soms plaatsvinden. De afname van de angstgevoelens wordt dan ook toegeschreven aan het verdwijnen van de dealers en druggebruikers uit de wijk. Enkele bewoners noemen hier ook de verbetering van de verlichting. Vooral de aanpassing van de brandgangverlichting is een verbetering: "Je kan het nu tenminste zien als iemand zich in een brandgang ophoudt".

De angstgevoelens worden dus sterk gekoppeld aan de drugs- en dealersproblematiek. Het is echter de vraag in hoeverre er sprake is van een vermindering van angstgevoelens, wanneer we de periode vlak voor de start van

¹¹ Vermoedelijk zal dit aantal wat hoger uitkomen omdat er in de wintermaanden vaker ingebroken wordt dan in de zomermaanden.

het project - toen drugsproblematiek nog nauwelijks (zichtbaar) aanwezig was - en de situatie 2 jaar later - wanneer deze problematiek grotendeels lijkt opgelost - onderling vergelijken.

De procesevaluatie geeft hieromtrent geen informatie. Een antwoord op deze vraag kan gegeven worden door de effectevaluatie (de vergelijking van voor- en nameting).

7 Conclusies

De belangrijkste conclusies op basis van de voorafgaande hoofdstukken worden puntsgewijs weergegeven.

1 Specifieke kenmerken van de buurt en het project

In paragraaf 3.3 worden enkele buurtkenmerken genoemd waarvan in de praktijk is gebleken dat ze niet bevorderlijk zijn voor een succesvol verloop van een buurtpreventieproject. Deze kenmerken zijn ook in de Bloemenbuurt aanwezig:

- de buurt heeft alleen huurwoningen, geen koopwoningen;
- de daders van vandalisme en inbraak wonen (ook) in de buurt zelf;
- ouderen en jongeren (alleenstaanden) zijn oververtegenwoordigd in de buurt.

Het buurtpreventieproject heeft vanaf het allereerste begin ingespeeld op de moeilijkheden die op grond van deze buurtkenmerken verwacht konden worden.

- Er werd een betaalde coördinator aangesteld vanuit het opbouwwerk die de kar moest trekken.
- Er werd een breed opgezette projectcommissie gevormd waarin ook gemeente en woningbouwvereniging vertegenwoordigd zijn.
- Er werd gekozen voor een brede aanpak van verbetering van de leefbaarheid. Deze keuze is binnen de overige voorwaarden (met name de aanwezigheid van een betaalde coördinator) een goede keus gebleken¹².
- Er is op flexibele wijze inhoud gegeven aan de functie van de straatcontactpersonen. Hierdoor kon het probleem van angst voor represailles goed worden gehanteerd. Ook het feit dat men bij vergaderingen altijd kon rekenen op de politiecontactpersonen heeft hiertoe bijgedragen.
- Bij de start van het project hebben alle betrokken instanties zich verplicht tot het leveren van een (financiële) bijdrage.

Bovenstaande invulling van het buurtpreventieproject laat zien dat er in feite sprake is van een **buurtbeheer**project met een aantal buurtpreventie-onderdelen. Met deze opzet is goed ingespeeld op het feit dat het gaat om een moeilijke buurt met een veelvoudige problematiek. Desalniettemin moeten de (soms moeizaam behaalde) resultaten steeds tegen het licht van deze buurtkenmerken gezien worden.

2 Hoe 'geslaagd' is het project

Wat betreft de organisatie van het project zijn er positieve resultaten geboekt. Er is een breed opgezette projectcommissie gevormd. Vertegenwoordigers van diverse instanties hebben hierin met elkaar leren samenwerken. Vooral de samenwerking tussen politie en woningbouwvereniging is vruchtbaar gebleken. Verder hebben deze vertegenwoordigers allen een bepaalde betrokkenheid met de Bloemenbuurt gekregen. Het is van belang voor een kwetsbare buurt als de Bloemenbuurt dat een dergelijk platform blijft bestaan, zolang er geen

¹² Op basis van ~~andere~~ ervaringen met buurtpreventie in Nederland werden vraagtekens gezet bij een brede aanpak (zie rapport 'Buurtpreventie in Nederland, Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven, 1988).

sprake is van gunstige beleidsveranderingen binnen de betrokken instanties zelf. De straatcontactpersonen hebben binnen de organisatie van het project hun nut bewezen als schakel tussen bewoners en instanties.

Wat betreft de uitvoering van de (technopreventieve) maatregelen kan het volgende geconcludeerd worden.

- Positief is het gegeven dat het maatregelenplan is afgestemd op door bewoners gesignaleerde knelpunten. In die zin gaat het project **niet** 'over de hoofden van de bewoners heen'.
- Minder positief is het gegeven dat de uitvoering van het maatregelenplan zeer moeizaam verloopt.

Er zijn twee centrale knelpunten voor dit trage verloop aan te geven:

- de moeizame wijze waarop gelden beschikbaar komen;
- het feit dat instanties in hun manier van werken en denken nog onvoldoende zijn afgestemd op:
 - . een projectmatige aanpak van beperkte tijdsduur;
 - . een centrale positie van de bewonersbetrokkenheid.

Wanneer men het verhaal van de structurele maatregelen in de Bloemenbuurt (de inrichting van het Lindenhofplein en de open ruimte achter de Heesterlaan) overziet, dan levert dat geen bemoedigend beeld op. De gemeentelijke dienst R.O. blijkt nog niet goed ingesteld op een project van beperkte tijdsduur, gezien de traagheid waarmee gelden beschikbaar en ontwerpen tot stand komen.

Bovendien vormde een onvoldoende interne afstemming voor een onaangename verrassing: een ontwerp dat veel duurder uitvalt dan de bedoeling was. Men is zich echter in zoverre van deze beperkingen bewust dat de dienst R.O. zorgde voor financiering van verlenging van het project met een half jaar.

De woningbouwvereniging heeft een positieve bijdrage geleverd met de gevoerde uitzettingsprocedures. Ook is langzaam een verandering in denken over woningtoewijzing in gang gezet. Helaas is de toegezegde belofte om vóór de zomervakantie te starten met de inbraakpreventieve maatregelen aan woningen niet waargemaakt. Voor de bewoners in de Bloemenbuurt is dit een bevestiging van het idee dat instanties in hun toezeggingen, die getuigen van extra aandacht voor de buurt, niet te vertrouwen zijn.

Het is aan te bevelen dat - geconfronteerd met dergelijke situaties - de druk vanuit de projectcommissie wordt opgevoerd. Vooral de coördinator Bestuurlijke Preventie van de gemeente Groningen had op dit punt een actievere rol kunnen vervullen.

De trage uitvoering van maatregelen heeft tot gevolg gehad dat de bewonersinzet en participatie - een toch al moeizaam verlopend proces binnen een problematische buurt - gefrustreerd werd: men doet en denkt mee en vervolgens gebeurt er lange tijd niets.

Zeker aan het **begin** van een dergelijk project is het daarom van belang dat er een budget beschikbaar is waarmee de ergste knelpunten (mits niet te kostbaar) **snel** kunnen worden aangepakt. Met ander woorden, het gaat erom dat bewoners zien dat er wat gebeurt en **vertrouwen** krijgen in het project en in de betrokken instanties.

Ondertussen kan dan **doorgewerkt** worden aan het realiseren van voorwaarden (het regelen van **financiële** middelen en het uitwerken van plannen) voor structurele verbeteringen op langere termijn.

3 De bewonersbetrokkenheid

Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij het beheer van woning en woonomgeving vormde een van de (moeilijke) sociopreventieve onderdelen van het project.

Uitgaande van het gegeven dat de Bloemenbuurt een problematische buurt is getuigen de resultaten van de bewonersenquête (vóór de start van het project) in principe toch van een positieve grondhouding bij bewoners. Volgens de meest ongunstige rekenmethode lag de bereidheid om mee te doen op 25%. Hoewel er altijd een verschil zal zijn tussen de uitgesproken intentie en de daadwerkelijke bereidheid, krijgen we sterk de indruk dat lang niet alle gemotiveerde bewoners geactiveerd zijn binnen het project.

De bewonersbijeenkomsten en de nieuwsbrief liepen niet zo goed. Deze algemene en vrijblijvende middelen blijken in een buurt als de Bloemenbuurt niet erg aan te slaan. Het is zeker aan te bevelen om een algemeen voorlichtingsmiddel met een groot bereik te handhaven (bijvoorbeeld een nieuwsbrief, mits met een vaste regelmaat verstuurd). De nadruk zal echter nog meer moeten liggen op het actief benaderen (eventueel huis-aan-huis) van bewoners voor de aanpak van problemen die hen direct aangaan.

Een geslaagd voorbeeld vormt de spontane huis-aan-huisactie van twee bewoners in het kader van de inrichting van het terrein achter de Heesterlaan. Dergelijke initiatieven van zelfwerkzaamheid moeten echter wel beloond worden door snel maatregelen te treffen voor concrete knelpunten (in dit geval het afzetten van het terrein). Als het enthousiasme om mee te doen eenmaal gewekt is bij bewoners, dan dient dit zoveel mogelijk vastgehouden te worden en benut in concrete activiteiten. Wanneer bijvoorbeeld pas een half jaar later een beroep gedaan wordt op bewoners die enthousiast zijn geworden, dan is hun belangstelling wellicht inmiddels gedaald en/of zijn ze intussen elders verplichtingen aangegaan.

De angst voor represailles werkt ook niet bevorderend voor bewoners om actief mee te werken aan een buurtbeheerproject met buurtpreventie-onderdelen. Door middel van de drugs- en dealersaanpak is echter het goede voorbeeld gesteld: samen sta je sterk in je aanklacht tegen bepaalde buurtbewoners. Het optreden van de politie als plaatsvervangende getuige was daarbij van doorslaggevend belang.

Wat betreft de groep straatcontactpersonen is het van cruciaal belang dat er altijd bewoners bij zijn die niet bang zijn en daardoor een positief rolmodel kunnen zijn voor de buurtbewoners.

In het algemeen moet overigens de afspraak zijn dat als er een represaille plaatsvindt, de politie 'keihard' optreedt.

4 Het vervolg van het project

De tweede projectcoördinator heeft bewust gekozen voor een aanpak waarin het opbouwen van een organisatie (netwerk) centraal stond. Het ontwikkelen en uitvoeren van een maatregelenplan heeft prioriteit gekregen boven de bewonersbetrokkenheid. Dit is voor het traject dat tot nu toe werd afgelegd een begrijpelijke keuze geweest. Echter in de nabije toekomst zal met name het vergroten van de bewonersbetrokkenheid hoog op de prioriteitenlijst moeten komen. Nu een aantal maatregelen zijn uitgevoerd (ofwel binnenkort zullen worden uitgevoerd), is er ook een bepaalde basis om bewoners op aan te spreken.

Van belang wordt dus ook de vraag: "Hoe houden we (na de ingevoerde maatregelen) het plein mooi, de lampen brandend, de straat schoon?" Aandachtspunten voor het vervolg van het project zouden daarom moeten zijn:

- de bewonersbetrokkenheid met de nadruk op zelfwerkzaamheid;
- het beheer van de omgeving, in samenwerking van instanties en bewoners.

Het onderhoud van de groenvoorziening en de vervuiling van de buurt vormen (vermoedelijk nog steeds) de grootste problemen (bewonersenquête 1988).

De geïnterviewde bewoners schrijven dit in de eerste plaats toe aan het slechte beheer van de woonomgeving door individuele bewoners. Dit uit zich in gebrekkig onderhoud van voortuinen, hondepoep en troep en vuilnis op straat. Een goed voorbereide en regelmatig terugkerende schoonmaakactie door buurtbewoners kan preventief werken en bijdragen aan een versterking van de betrokkenheid van bewoners met de eigen woonomgeving. Zo'n actie moet echter onderdeel uitmaken van een gevarieerd plan van maatregelen. Daarbij kan gedacht worden aan maatregelen als voorlichting op scholen in de buurt, afvalbakken op centrale plaatsen, speciale voorzieningen voor honden om te poepen, het stimuleren van gemeenschappelijk beheer van groenvoorziening door bewoners en bindende afspraken met gemeentelijke instanties en woningbouwvereniging om - in eerste instantie voor beperkte tijd - structureel meer aandacht te schenken aan onderhoud in de Bloemenbuurt.

Bovendien zou onderzocht kunnen worden in hoeverre het mogelijk is om - gebruik makend van regelingen in het kader van de Sociale Vernieuwing - een werkgelegenheidsproject te starten dat zich richt op onderhoudswerkzaamheden en andere leefbaarheidsverbeterende activiteiten (dienstverlening) in de buurt: een soort buurtserviceteam.